

aprila 1942. Njena receptivna sposobnost je bila omejena na Ljubljano in bližnjo okolico, nato je nastopil mrtvi pas in se je zopet slišala v oddaljenejših krajih. Okupator kljub intenzivnemu iskanju ni nikdar zasegel radijske postaje in je moral na koncu izdati drastičen ukrep o zaplembi vseh radijskih aparatov v Ljubljani. Zgledna je bila predvsem konspiracija in pa privrženost od neposrednih sodelavcev Radia OF do ljudi, ki so nudili zavetje in prostore za radijske oddaje.

Naj poudarim, da knjiga s svojo vsebino ni le odgovorila na nekatera doslej popolnoma odprta vprašanja, ampak je kompleksen prikaz o delovanju »Kričaća«. Tako je delo pomemben prispevek k osvetlitvi našega narodnoosvobodilnega boja.

Meta Gombač

Lojze Penič, Partizansko Pohorje. Kronika NOB na Slovenskem. Ljubljana 1973; strani 46.

Brošuro je izdala Zveza prijateljev mladine Slovenije za zbor slovenskih pionirjev na Osankarici 9. junija 1973, ob 30-letnici junaške borbe preminulih borcev Pohorskega bataljona.

Kot je razvidno iz podnaslova je to delo kronika narodnoosvobodilnega boja na Štajerskem. Avtor je zajel vsa dogajanja našega narodnoosvobodilnega gibanja, vlogo Partije in Osvobodilne fronte ter njenih organizacij. Je prikaz vseh oblik gibanja, delovanja političnih, vojaških in oblastnih organov ter njihovega obstoja, začetki rasti in razvoja, njihovega konca, ponovnega vzpostavljanja in poletov ter končnih uspehov in osvoboditev.

Delo se začeneja z nemškimi načrti, kako narediti Štajersko godno za priključitev k nemškemu rajhu. Seznan nas z delom KP in odporniških skupin, z delovanjem, s strukturo in razpredenostjo Osvobodilne fronte slovenskega naroda na Štajerskem. Nadaljuje z opisom vojaškega razvoja, s prvimi partizanskimi skupinami na Pohorju, s prvo enoto — Pohorsko četo ter njenimi akcijami in boji. Predstavi Ruško četo in oriše poizkuse pospešiti in razviti partizanstvo na slovenskem Štajerskem ter prihod Druge grupe odredov, nastanek Pohorskega bataljona, prikaz njegovih operacij in tragični konec 8. januarja 1943. Snov, ki jo je obdelovalo že veliko avtorjev, od zgodovinarjev do priložnostnih piscev, spominskih zapisov ter literarnih stvaritev. Zaključi pa z ugotovitvijo: »Padec Pohorskega bataljona je nedvomno pomenil velik udarec za narodnoosvobodilno gibanje na Pohorju in na vsem slovenskem Štajerskem. Veličasten poslednji boj pa je bil moralna spodbuda v nadaljnjem boju s fašističnimi silami.«

Dogodki se vrste, ustanovitev 2. pohorskega bataljona maja 1943, spet njegove akcije in boji, nato še ustanovitev Pohorskega odreda. Opis nemške ofenzive »Snežni metež« na Pohorju. Slede priprave štaba IV. operativne cone za ustanovitev XI. Slovenske narodnoosvobodilne brigade Miloša Zidanška ob obletnici smrti borcev Pohorskega bataljona. Dotakne se tudi razvoja političnega dela med pohorskimi partizani.

Prihod in delovanje XIV. divizije, bojevanje partizanskih enot v 1. polovici 1944. leta. Nastanek Lackove čete, ki 27. IV. 1944 preraste v Lackov bataljon.

Sledi opis osvobojenega ozemlja poleti 1944 v Zgornji Savinjski dolini in na Kozjanskem, pa tudi na Pohorju nastane osvobojeno ozemlje. Pomudi se z opisom političnega organiziranja v pohorskem okrožju v 2. polovici 1944. leta. Razvije dva ofenzivna naleta — čiščenje Pohorja — Treeckove bojne skupine oktobra in novembra 1944. leta. Avtor ugotavlja, da se narodnoosvobodilno gibanje ni takoj opomoglo po teh ofenzivnih sunkih.

Šele konec leta 1944 je prišla na Pohorje Šercerjeva brigada. Konec marca 1945 je po Pohorju divjala 2. SS divizija »Galizien«. Na koncu brošure predstavi še ostale dejavnosti narodnoosvobodilnega gibanja — nastanek partizanskih bolnišnic, najprej na zahodnem Pohorju, maja 1944, nato še na vzhodnem Pohorju; razvoj partizanskega tiska in tehnik na Pohorju poleti 1944 ter še organizacijo kurirskih zvez. Zaključuje s kroniko streljanja talcev na slovenskem Štajerskem ter s političnimi pripravami na osvoboditev tega predela slovenske zemlje.

Na 45 straneh je dal avtor kratek, a soliden oris udeležbe in doprinosa štajerskega partizanstva k skupnemu narodnoosvobodilnemu boju Slovencev.

Brošura je pisana zgodovinsko-dokumentarno, čeprav avtor ni navajal virov, saj za tovrstno delo tega ne moremo niti zahtevati, je pa vseskozi čutiti solidno, marljivo, resno delo in je samo želeli, da bi ga posnemali pisci, ki se ob raznih spominskih priložnostih lotevajo zgodovinskih dogodkov in prikazujejo svojo krajevno zgodovino.

Štefka Zadnik

Metod Mikuž, Pregled zgodovine NOB v Sloveniji, III., IV., V. knjiga, Ljubljana 1973.

V letu 1973 so izšle pri Cankarjevi založbi v Ljubljani kar 3 knjige Pregleda zgodovine NOB v Sloveniji. Gre za III., IV. in V. del prvega temeljitega zgodovinskega pregleda NOB, ki ga je dr. Metod Mikuž pripravil skoraj izključno na podlagi arhivskih dokumentov. Potrebo po tem delu je spoznal pri svojem pedagoškem delu na filozofski fakulteti ljubljanske univerze. Od te zamisli do njene realizacije je poteklo mnogo časa in še več truda. Iz gore arhivskega gradiva je bilo treba izbrati tisto bistveno, kar je dalo NOB na Slovenskem in v njenih pokrajinah poseben ton in značaj.

Dr. Metod Mikuž je napovedal, da ni mogoče napisati temeljite zgodovine NOB, dokler ne bo dostopno vse arhivsko gradivo, dokler še živijo ljudje, ki bi bili prizadeti, če bi njihovo dejavnost med NOB kritično ocenili in predstavili javnosti, razen tega pa ni mogoče temeljito oceniti posameznih pojavov in procesov, dokler niso o njih napisane monografije. Zato se je odločil za pregled zgodovine NOB, ki ga bo treba dopolnjevati s poglobljenimi ocenami.

Delo je avtor namenil tistim, ki so to zgodovino ustvarjali, to je ljudskim množicam. V njem hoče prikazati razvoj narodnoosvobodilne vojne v Sloveniji in množično kvantitativno in kvalitativno intenzivno udeležbo slovenskega naroda v okviru OF pod vodstvom KPS.